

Nasilje u porodici u krivičnom pravu Bosne i Hercegovine sa osvrtom na međunarodne standarde i savremena shvatanja

SAŽETAK

U ovom radu aktualizirana su određena pitanja krivičnopravne, krivičnoprocesne i viktimološke prirode koja se neposredno odnose na krivično djelo nasilje u porodici. Ovo krivično djelo je propisano kao samostalno i autonomno krivično djelo u krivičnom pravu Bosne i Hercegovine što je kompatibilno sa međunarodnopravnim standardima koje je država Bosna i Hercegovina preuzela, odnosno prihvatila. S tim u vezi, posebna pažnja je posvećena kompleksnosti definisanja pojma nasilja u porodici, cijeneći, prije svega, njegovu pravnu, odnosno društvenu dimenziju sa osvrtom na međunarodnopravne standarde, te objektivno – subjektivnu koncepciju pojma nasilja u porodici na osnovu zakonskog opisa ovog krivičnog djela. Takođe, ovo krivično djelo se posmatra kroz prizmu zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda svakog pojedinca. U kontekstu obavezujuće, adekvatne i pravilne primjene međunarodnopravnih standarda, posebno je naglašena važnost Konvencije Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici – Istanbulska konvencija.

Ključne riječi: porodica, nasilje, krivično djelo, međunarodni standardi

UVOD

Kriminalitet, kao kompleksna društvena pojava multidisciplinarnе i multifaktoriјane prirode, ispoljava se u različitim oblicima ljudske destrukcije usmjerene na najvažnija dobra i vrijednosti koje prepoznaje civilizovan svijet. Nasilje u porodici nije novina u društvu već specifičan društveni fenomen i oblik kriminaliteta koji je prisutan u različitim fenomenološkim oblicima od najstariјeg perioda do danas, a koji u savremenim uslovima sa razlogom izaziva posebnu pažnju naučne, stručne i opšte javnosti. Nasilje u porodici se

* vanredni profesor, Pravni fakultet, Univerzitet u Travniku, zaposlen u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, e-mail: karovic.s@hotmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-1777-0370>

** sekretar Ombudsmena za djecu Republike Srpske, redovni profesor Fakulteta pravnih nauka Univerziteta „Apeiron” Banja Luka, e-mail: marina.simovic@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0008-3330-4023>

najčešće manifestuje kao nasilje među bračnim i vanbračnim partnerima, ali nisu rijetki ni slučajevi nasilja između roditelja i djece, tzv. međugeneracijsko nasilje u porodici (Marković, 2007:211). Izuzetno težak oblik nasilja u porodici jeste nasilje nad djecom, s obzirom na njihovu starosnu dob, psihofizičke karakteristike ove starosne kategorije, negativne i dugoročne posljedice, kao i druge specifičnosti.

U zadnje dvije decenije primjećuje se jasno izražena tendencija humanizacije savremenog krivičnog prava, ali i demokratizacije društva koja se zasniva na vladavini prava. U tom smislu izuzetno je interesantna i važna viktimološka dimenzija ovog fenomena koja se u zadnje vrijeme sve više aktualizira i problematizira u cilju pronalaženja adekvatnih odgovora, odnosno rješenja u pogledu adekvatne zaštite, podrške i protektivnog odnosa prema oštećenom licu, odnosno žrtvi. Analiza sudske kaznene politike u krivičnim predmetima nasilja u porodici pokazuje da se ova krivična djela neopravdano posmatraju kao djela manje društvene opasnosti, što je vidljivo iz vrsta krivičnih sankcija koje sudovi dominantno izriču u krivičnom postupku (Tulumović – Velić, 2019:202).

Pored činjenice da porodica, tačnije ukupan porodični ambijent u pravilu predstavlja „oazu mira“, u kojem se njeni članovi osjećaju sigurno, bezbrižno uz punu podršku, razumijevanje i toleranciju drugih članova porodice u egzistencijalnom i u svakom drugom smislu, u svakodnevnicima se primjećuje da se istovremeno u porodici prepoznaju i razni oblici ljudske destrukcije koji se pravno formulišu kao prekršaj, odnosno krivično djelo. Postoji saglasnost da upravo porodica, kao osnovna ćelija društva, ima prvorazredan značaj i ulogu u kreiranju opšteprihvaćenih obrazaca ponašanja njenih članova, uspostavljanja i održavanja adekvatnih i prihvatljivih odnosa među članovima, pravilnog razvoja, vaspitanja i odgoja djece i dr. Takođe, porodica ima prvorazredan preventivni značaj u odnosu na djecu, odnosno maloljetnike u vezi njihovog pravilnog razvoja, odgoja, adekvatne zaštite, edukacije, podrške, usvajanja društveno prihvatljivih obrazaca ponašanja i drugih društveno korisnih i svrshodnih aktivnosti, kako bi u konačnici postali korisni, odnosno društveno odgovorni i savjesni članovi društvene zajednice. Međutim, pored navedenih pozitivnih i preventivnih karakteristika, porodica ima i drugu „mračnu stranu“ koja može biti izvor različitih oblika ljudske destrukcije (nasilje, sociopatološke pojave, razni oblici neprihvatljivog ponašanja i dr.).

KOMPLEKSNOST DEFINISANJA POJMA NASILJE U PORODICI

U savremenim uslovima je kompleksno i zahtjevno odrediti, odnosno na sveobuhvatan i svestran način definisati prije svega pojam porodice, cijeneći da pored tradicionalnih oblika porodice, danas egzistiraju i neki drugi netradicionalni oblici porodice – svojstveni za savremeno doba. Pored savremene porodice, u modernom svijetu je sve više vanbračnih zajednica, nepotpunih porodica ili homoseksualnih veza (Golubović, 2018:31). Međutim, nema dileme da je nasilje u porodici, u različitim fenomenološkim oblicima ispoljavanja, prisutno u različitim društvenim sistemima, tako da se ovaj društveni i pravni fenomen prepoznaje, i u bogatim, ekonomsko razvijenim i uređenim državama. To potvrđuje hipotezu da ni jedno društvo i država nije imuna na nasilje u porodici, samo se postavlja ključno pitanje prisutnosti ovog fenomena koja zavisi od adekvatne reakcije države na ovaj specifičan oblik kriminaliteta, odnosno, prije svega, prevencije, ali i krivičnog progona i procesuiranja izvršilaca ovog krivičnog djela.

Tretiranje i odnos društva, odnosno institucionalno djelovanje države prema ovom fenomenu u različitim historijskim periodima se mijenjao, s obzirom na različita uglavnom arhajska ili primitivna shvatanja koja su u značajnoj mjeri neposredno ili posredno determinirala određenje i shvatanje ovog fenomena. Međutim, nasilje u porodici, kao društveni fenomen, multidisciplinarni i multifaktorijalni je prirode, te je u fokusu interesovanja brojnih nauka (krivično pravo, kriminologija, socijalni rad, medicina, psihologija, pedagogija i dr.) koje svaka iz svog naučnog ugla promatranja, uvažavajući, prije svega predmet istraživanja, nastoje da ponude adekvatna rješenja i odgovore etiološke, fenomenološke, preventivne, zaštitne i druge prirode.

U članu 6. Zakona o zaštiti od nasilja u porodice¹ zakonodavac je propisao pojam porodice i odnose u porodici i u tom kontekstu, prema ovoj zakonskoj odredbi, porodicu čine: 1) bračni i vanbračni partneri i njihova djeca (zajednička ili iz ranijih zajednica), 2) srodnici: krvni srodnici i srodnici iz odnosa potpunog usvojenja u pravoj liniji bez ograničenja, a u pobočnoj liniji zaključno sa četvrtim stepenom; očuh, maćeha; usvojenik i usvojilac iz odnosa nepotpunog usvojenja; srodnici po tazbini zaključno sa drugim stepenom, 3) staralac i štićenik, hranilac i hranjenik, 4) bivši bračni i vanbračni partneri i njihova djeca (zajednička ili iz ranijih zajednica) i njihovi roditelji, uključujući očuha i maćehu. Uz to, zakonodavac je taksativno propisao i u članu 7. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske ko se smatra članom

¹ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, Službene novine Federacije BiH, br. 20/2013 i 75/2021.

porodice ili porodične zajednice.² Iz navedenog proizilazi da je zakonodavac sasvim opravdano odredio širok katalog lica koja se smatraju članom porodice ili porodične zajednice.

Posebnu pažnju naučne i stručne javnosti sa razlogom zavređuje pojam nasilja, cijeneći da zakonodavac nije taksativno odredio značenje ovog pojma, tako da postoje određene dileme u vezi određivanja kataloga krivičnih djela sa elementima nasilja. Centralno ili suštinsko pitanje predstavlja šta se smatra pod krivičnopравnim pojmom nasilja, s obzirom na to da svaka neodređenost ili nepreciznost zakonodavca ostavlja mogućnost za različito shvatanje. Ali, kod svakog krivičnog djela taj pojam mora biti preciziran određenim specifičnostima koje su uslovljene vrstom i prirodom tog krivičnog djela, odnosno njegovim ostalim zakonskim obilježjima (Stojanović, 2104:8). Uz pojam porodičnog nasilja često se kao sinonim veže pojam nasilja nad ženama. Iako je nasilje u porodici širi pojam od nasilja nad ženom, obuhvata i nasilje nad djecom i starijim i nemoćnim osobama, dok je u nasilju nad ženom fokus isključivo na zlostavljanju žene u svim vrstama intimnih odnosa (Mujezinović, Hodžić-Lemeš, Gutić-Memić, Mulić-Čorbo, 202:9). Iz navedenog proizilazi da je pogrešno poistovjećivati nasilje u porodici sa nasiljem nad ženom, cijeneći da oštećeni, odnosno žrtve mogu biti i druga lica, osim žene, a koja čine porodicu, tako da ograničavanje nasilja u porodici isključivo na nasilje nad ženom nije prihvatljivo.

Kada je u pitanju definisanje nasilja u porodici, osvrnućemo se na član 7. pojma nasilja u Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine gdje je propisano da postoji nasilje u porodici ukoliko postoje osnove sumnje da su učinjene radnje kojim član porodice nanosi fizičku, psihičku ili seksualnu bol ili patnju i/ili ekonomsku štetu, kao i prijetnje koje izazivaju strah od fizičkog, psihičkog ili seksualnog nasilja i/ili ekonomske štete kod drugog člana porodice. Ono što je posebno značajno jeste da je zakonodavac u istom članu navedenog zakona, takstativno propisao katalog radnji nasilja u porodici ili prijetnje tim radnjama. To su: 1) svaka primjena fizičke sile na fizički ili psihički integritet člana porodice, 2) svako postupanje jednog člana porodice koje može prouzrokovati ili izazvati opasnost da će prouzrokovati fizičku ili psihičku bol ili patnju, 3) prouzrokovanje straha ili lične ugroženosti ili povrede dostojanstva člana porodice ucjenom ili drugom prinudom, 4) fizički napad člana porodice na drugog člana porodice, bez obzira na to da li je nastupila fizička povreda ili nije, 5) verbalni napad, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim imenima, te drugi načini grubog uznemiravanja člana porodice od drugog člana porodice, 6) seksualno uznemiravanje, 7) uhođenje

² Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 102/2012, 108/213, 82/2015 i 84/2019.

i svi drugi slični oblici uznemiravanja drugog člana porodice, 8) oštećenje ili uništenje zajedničke imovine ili imovine u posjedu, 9) upotreba fizičkog nasilja ili prouzrokovanje straha sa ciljem oduzimanja prava na ekonomsku nezavisnost – zabranom rada ili držanjem člana porodice u odnosu zavisnosti ili podređenosti, 10) upotreba fizičkog i psihičkog nasilja prema djeci i zanemarivanje u njihovom odgoju, 11) fizičko i psihičko nasilje prema starim, iznemoglim osobama i zanemarivanje u njihovom njegovanju i liječenju, 12) nasilna izolacija ili ograničenje slobode kretanja člana porodice i 13) propuštanje dužne pažnje i nepružanje pomoći i zaštite članu porodice i pored obaveze prema zakonu. Komparativnom analizom zakonskih rješenja u okruženju, primjećuje se da je nasilje u porodici na identičan način definisano tako da je pojam nasilja u porodici propisan u članu 10. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici u Republici Hrvatskoj³, zatim članu 2. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici u Republici Crnoj Gori⁴ i članu 3. Zakona o sprečavanju nasilja u porodici Republike Srbije.⁵

NASILJE U PRODICI KAO PRAVNI I DRUŠTVENI FENOMEN – GLOBALNI PROBLEM

Kako je već navedeno, dugo se nasilje u porodici shvatalo kao interna ili privatna porodična stvar za koju su zainteresovani isključivo članovi porodice, kao aktivni ili pasivni akteri koji su na određen način involvirani u destruktivni proces, a ne kao realan društveni i pravni fenomen, odnosno kršenje osnovnih ljudskih prava ili diskriminacija. Takva shvatanja same prirode nasilja u porodici, svakako su pogodovala nasilniku, odnosno aktivnom subjektu, posebno u dijelu koji se odnosi na neprijavlivanje nasilja u porodici nadležnim organima, subjektima i agencijama za sprovođenje zakona. Pored toga, osobe koje su bile pasivni subjekt, odnosno žrtve nasilja su zbog određene podređenosti, odnosno inferiornosti, kao i objektivnih okolnosti, posebno kada su u pitanju osjetljive kategorije, tačnije djeca, odnosno maloljetnici, starije i bolesne osobe i invalidna lica.

Ono što posebno zabrinjava jeste da se u određenim lokalnim sredinama primitivna i neprihvatljiva shvatanja porodice, uloge članova porodice i posmatranje nasilja u porodici kao interne, odnosno privatne porodične stvari – po automatizmu prenosilo i na mlađe generacije koje su kreirale pogrešnu percepciju o ovom društvenom fenomenu. U nekim primitivnim sredinama i područjima tradicionalnog nasljeđa – nasilje muškaraca nad ženom u porodici

³ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, br. 70/17, 126/19 i 84/21.

⁴ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u Republici Crnoj Gori, Službeni list Republike Crne Gore, br. 46/2010, 40/2011.

⁵ Zakon o sprečavanju nasilja u porodici, Službeni glasnik Republike Srbije, broj 94/2016.

smatra se dijelom kulture, čak normalnim odnosom (Bošković, 2006:278). Tokom šezdesetih i sedamnaestih godina prošlog vijeka u svijetu su pokrenute različite društvene i političke inicijative koje su, nakon dužeg vremena marginalizacije žrtava kriminaliteta, na dnevni red ponovo postavile njihove probleme i počele da ih rješavaju (Nikolić-Ristanović, 2019:51).

U savremenim uslovima ovaj fenomen je izdvojen iz sfere privatnog/ličnog života sa jasno izraženom intencijom da se blagovremeno prepoznaju i identifikuju određena kažnjiva ponašanja kojima se povređuju, odnosno ugrožavaju dobra i vrijednosti za koje je civilizovan svijet posebno zainteresovan na planu blagovremenog otkrivanja i sprečavanja, kao i krivičnog progona i procesuiranja izvršilaca inkriminirajućih aktivnosti. Nasilje u porodici spada u red najtežih oblika nasilja jer se njegovim ispoljavanjem krše osnovna ljudska prava i slobode članova porodice, kao što je pravo na život, pravo na slobodu i bezbjednost, pravo na fizički, psihički i seksualni integritet i dr. (Nikolić-Ristanović, Konstantinović-Vilić, 2018:122).

Nažalost, iako je nasilje u porodici po prirodi kažnjivo, uvažavajući da je propisano kao autonomno i samostalno krivično djelo, komponenta privatnosti u znatnoj mjeri onemogućava, otežava i komplikuje otkrivačku djelatnost, tj. prikupljanje inicijalnih saznanja koja ukazuju na postojanje krivičnog djela. Aktivnosti krivičnoprocesnih subjekata na otkrivanju i dokazivanju krivičnog djela i krivice moraju biti formalizovane, odnosno zadovoljavati propisanu procesnu formu kako bi se prikupljeni dokazi mogli koristiti za efikasno vođenje i okončanje krivičnog postupka (Karović, 2023:643).

Nasilje u porodici je vjerni pratilac čovjeka od najstarijeg perioda do danas i kao takvo čini sastavni dio društvene stvarnosti, odnosno svakodnevnice. Opšti napredak društva u svim sferama uticao je i na jačanje svijesti o štetnosti nasilja u porodici, posebno o destruktivnim i dugoročnim posljedicama, te realnoj potrebi kažnjavanja kao savremenog odgovara i reakcije države na protivpravna i nedopuštena ponašanja. Ona je, u prvom redu, rezultat nastojanja da se na širem planu, prvo u međunarodnoj zajednici, a potom i u pojedinim državama, podigne svijest o potrebi zaštite svakog člana porodice i svih zajedno od svih oblika nasilja (fizičkog, psihičkog, verbalnog, seksualnog i dr.) (Jovašević, 2018:145).

I na današnjem stepenu opšteg razvoja postavlja se pitanje da li je svijest na potrebnom ili zadovoljavajućem nivou – kako bi se nasilje u porodici kao društveni i pravni fenomen, odnosno realitet pravilno, sveobuhvatno i svestrano shvatio, te pronašli adekvatni i srazmjerni odgovori i zakonska rješenja u smislu adekvatne institucionalne reakcije države na planu suzbijanja. Pored oficijelne ili institucionalne državne reakcije na nasilje u porodici, neophodno je naglasiti da je u preventivni proces potpuno opravdano i svrsishodno

uključiti i sve raspoložive vaninstitucionalne kapacitete, resurse i mogućnosti, posebno u fazi prikupljanja inicijalnih saznanja (otkrivačka djelatnost). Prema istraživanjima provedenim u Bosni i Hercegovini, 90% građana izražava visok stepen svjesnosti o problemu nasilja u porodici, međutim 45% građana nasilje u porodici još uvijek gleda kao privatni problem (Hrnčić – Bećirović, 2018:9).

Nasilje u porodici je moguće posmatrati i kroz prizmu njegove uslovljenosti i povezanosti sa određenim sociopatološkim pojavama kao što su: alkoholiizam, narkomanija, kocka, prostitucija i dr. Razlozi zbog kojih dolazi do nasilja u porodici praksi su dobro poznati, ali često budu samo djelimično utvrđeni (siromaštvo, nezaposlenost, alkoholizam itd.). Uz to, različite druge stresne situacije u konačnici dovode do toga da jedna strana vrši nasilje nad drugima u porodici (Petrović – Boban, 2020:368). U tom kontekstu, treba se osvrnuti i na krajnje neprihvatljiva radikalna ili ekstremna poimanja ili shvatanja koncepta porodice, posebno shvatanja uloge njenih članova, gdje se čak različiti oblici nasilja prihvataju kao opšteprihvatljiv obrazac ponašanja u svakodnevnom životu.

Najčešća predrasuda je da žene svojim ponašanjem provociraju i izazivaju nasilje, da biraju nasilne partnere, da uživaju u nasilju jer imaju sadomazohističke crte karaktera iz čega proizilazi da je žena sama kriva za nasilje, a odgovornost se prebacuje sa nasilnika na žrtvu (Maljković, 2017:665). Navedena arhajska ili primitivna shvatanja porodice, odnosno uloge i odnosa članova porodice se zasniva na superiornosti jednog člana porodice, uglavnom muškarca koji se posmatra kroz prizmu apsolutne superiornosti u odnosu na ženu i druge članove porodice. U prilog tome, neophodno je navesti da se, po prirodi stvari, sam čin nasilja u porodici povremeno, periodično ili kontinuirano, događa uglavnom izvan dometa institucionalnih kapaciteta i mogućnosti subjekata i organa, kao i lokalne zajednice, tj. događa se unutar same porodice.

Upravo navedena prikrivenost, perfidnost i izolovanost ovog fenomena unutar određene porodice, praktično onemogućava blagovremeno prepoznavanje i identifikaciju određenih rizičnih ponašanja, kao i različitih oblika destrukcije koji prelaze „prag“ i ulaze u kriminalnu zonu kažnjivosti. Uprkos tome, možemo uočiti i neke negativne uticaje na borbu protiv nasilja, a to su: a) faktori straha od osвете nasilnika i njegovih „prijatelja“; b) nepovjerenje u institucije države; c) otuđenost među komšijama i rođacima; d) nedostatak bezbjednosne kulture kod građana i pripadnika sistema bezbjednosti; e) kulturno, socijalno i vjersko nasljeđe i opravdanosti nasilja u porodici ili kao djelu „vaspitanja“ djece; f) strah od gubitka profesionalnog i socijalnog statusa; g) selektivnost u pristupu i odsustvo državnih strategija; h) veliki broj metoda i sredstava nasilničkog ponašanja; i) velika tamna brojka kriminaliteta; j) siromaštvo, sociopatološke pojave i dr. (Stajić, 2017:665). U krivičnoprocesnom

smislu, za pokretanje i sprovođenje konkretne krivične istrage od strane nadležnog tužioca neophodno je zadovoljiti dokazni standard koji se manifestuje u postojanju osnova sumnje da je izvršeno krivično djelo, a to, prije svega, neposredno zavisi od otkrivačke komponente, odnosno prikupljanja inicijalnih saznanja koja ukazuju na postojanje određenog krivičnog djela.

Slijedom navedenog, možemo aktualizirati i problematizirati tzv. „tamnu brojku“ kriminaliteta koja je izuzetno važna kada je u pitanju blagovremeno, efikasno i zakonito djelovanje nadležnih subjekata, organa, odnosno agencija za sprovođenje zakona, na planu otkrivanja kažnjivih ponašanja, zatim preduzimanja zakonom propisanih mjera i radnji, te pružanja blagovremene i adekvatne zaštite žrtvi. Otkrivanje postojanja krivičnih djela obuhvata različite institucionalne i vaninstitucionalne aktivnosti usmjerene na prikupljanje određenih saznanja ili obavještenja koja ukazuju na postojanje određenog krivičnog djela (Karović – Simović, 2020:213). Osim toga, u kontekstu kompleksnosti efikasne i energične borbe protiv svih oblika nasilja u porodici, neophodno je navesti specifičan i uglavnom podređen i inferioran položaj i ulogu oštećenog, odnosno žrtve, njenu zavisnost od izvršioca/nasilnika, eventualnu pasivnost i druge specifičnosti koje u određenoj mjeri komplikuju i otežavaju blagovremeno i efikasno djelovanje nadležnih organa.

Upravo zbog pogrešne percepcije, odnosno arhajskog/primitivnog shvatanja nasilja u porodici kao interne porodične stvari za koju su isključivo zainteresovani samo akteri konkretnog događaja, odnosno izvršilac/aktivni subjekat i oštećeni (žrtva) kao pasivni subjekt, brojni slučajevi sa jasno izraženom destrukcijom u objektivnom smislu (radnja izvršenja) i subjektivnom komponentnom kod izvršioca su zapravo ostali pokriveni velom privatnosti i kao takvi ostali nedostupni organima, odnosno agencijama za sprovođenje zakona. To shvatanje i odnos prema nasilju u porodici kao svakodnevnom realitetu, doprinijelo je da se ovaj oblik ljudske destrukcije prihvati kao uobičajen ili prihvatljiv obrazac ponašanja u određenim lokalnim zajednicama sa jasno izraženom dominacijom ili superiornošću jednog člana u odnosu na drugog člana porodice.

OSVRT NA MEĐUNARODNOPRAVNI OSNOV INKRIMINACIJE NASILJA U PORODICI

Određena primitivna određenja, tumačenja i shvatanja nasilja u porodici su na današnjem stepenu razvoja, kao takva djelimično prevaziđena, s obzirom na to da je međunarodna zajednica iskazala posebnu zainteresovanost, opredijeljenost i odlučnost, te prepoznala realnu i svrsishodnu potrebu propisivanja adekvatne krivičnopravne zaštite. Od izuzetne važnosti je apostrofirati propisivanje nasilja u porodici kao krivičnog djela, s obzirom na to da je

zakonodavac na taj način iskazao krajnju odlučnost i opredijeljenost na planu pružanja adekvatne krivičnopravne zaštite i krivičnopravnog suprotstavljanja ovom fenomenu, posebno cijeneći izuzetno dugoročne i raznovrsne destruktivne posljedice u odnosu na oštećeno lice, odnosno žrtvu. Detabuiziranje nasilja u porodici je preduslov bilo kakvog pomaka u „životu bez nasilja“, ali i demokracije države i društva zasnovanog na poštovanju ljudskih prava svih njenih građanki i građana (Simović, M.M – Simović, M.V, 2021:11). S tim u vezi, međunarodna zajednica je iskazala poseban interes i senzibilitet u vezi usaglašavanja i izrade određenih međunarodnopravnih dokumenata koji neposredno inkorporiraju određene međunarodne standarde na planu obezbjeđenja adekvatne i srazmjerne zaštite, odnosno protektivnog odnosa, prevencije, ali i primjene određenih represivnih aktivnosti kada je u pitanju efikasna i energična borba protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Propisivanje nasilja u porodici, kao samostalnog i autonomnog krivičnog djela u krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine, ali i država iz neposrednog okruženja i regije, između ostalog, neophodno je posmatrati i kroz prizmu afirmacije i poštovanja osnovnih ljudskih prava i sloboda svakog pojedinca bez obzira na njegovu nacionalnu, etničku, vjersku ili rasnu pripadnost ili eventualno neko drugo lično svojstvo. Država Bosna i Hercegovina je potpisivanjem i ratifikacijom brojnih međunarodnopravnih dokumenata preuzela i odgovarajuće obaveze da nacionalno krivično zakonodavstvo harmonizuje i prilagodi u skladu sa prihvaćenim međunarodnopravnim standardima. U vezi praktične operacionalizacije međunarodnih standarda koji se odnose na nasilje u porodici, neophodno je akcentirati tri ključna elementa ili komponente: prevencija, provođenje istrage i sudsko sankcionisanje svih oblika kršenja ljudskih prava.

Ustav Bosne i Hercegovine, kao najviši pravni akt u državi, u članu II neposredno inkorporira i propisuje, odnosno afirmiše i promovise katalog osnovnih ljudskih prava i slobode svakog pojedinca, što je kompatibilno sa međunarodnopravnim dokumentima i opredijeljenjem međunarodne zajednice da obezbijedi najviši stepen poštovanja i adekvatne zaštite svakog pojedinca.⁶ U vezi međunarodnopravnog osnova inkriminacije nasilja u porodici u okrilju Ujedinjenih nacija, kao univerzalne svjetske organizacije i Savjeta Evrope prepoznaju se brojni međunarodnopravni akti koji se odnose na ovu materiju, među kojima posebnu pažnju zavređuju:

⁶ U članu II Ustava Bosne i Hercegovine inkorporirano je nekoliko važnih aspekata poštovanja i zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda: ljudska prava, međunarodno standardi, katalog prava nediskriminacija, izbjeglice i raseljena lica, implementacija, međunarodni sporazumi i saradnja.

- Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950. godine sa dopunskim protokolima;
- Evropska socijalna povelja iz 1961. godine;
- Konvencija UN o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena iz 1981. godine;
- Deklaracija o eliminaciji nasilja nad ženama iz 1993. godine – Bečka deklaracija;
- Pekinška deklaracija i Platforma djelovanja iz 1995. godine;
- Preporuka Komiteta ministara iz 1985. godine;
- Preporuka o društvenim mjerama protiv nasilja u porodici iz 1990. godine;
- Konvenciju Savjeta Evrope za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 2003. godine;
- Deklaracija o politici suprotstavljanja nasilju prema ženama u demokratskoj Evropi, uključujući i Dodatak uz Deklaraciju iz 1993. godine;
- Preporuka Skupštine Savjeta Evrope u vezi nasilja nad ženama iz 2000. godine;
- Preporuka Skupštine Savjeta Evrope u vezi nasilja nad ženama u porodici iz 2002. godine;
- Preporuka Komiteta ministara zemljama članicama za zaštitu žena od nasilja, kao i Dodatak uz Preporuku iz 2002. godine;
- Preporuka Skupštine Savjeta Evrope – kampanja borbe protiv nasilja nad ženama u porodici u Evropi iz 2004. godine;
- Konvencija Savjeta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima iz 2005. godine;
- Konvencija Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja iz 2007. godine;
- Preporuka o ulozi žena i muškaraca u prevenciji i razrješenju sukoba i izgradnji mira iz 2010. godine i dr.

Međutim, ono što je veoma važno naglasiti jeste da država Bosna i Hercegovina, potpisivanjem i ratifikacijom brojnih međunarodnopravnih dokumenata koji se po prirodi stvari, prije svega, odnose na sprečavanje i otkrivanje nasilja u porodici, krivični progon, procesuiranja izvršilaca ovog krivičnog djela, adekvatnu podršku, protektivni odnos i tretman žrtve i druge aspekte postupanja – mora iskazati svoju stvarnu opredijeljenost na način da svoje nacionalno zakonodavstvo harmonizira sa usvojenim međunarodnopravnim standardima. To znači da nije dovoljna samo deklarativna opredijeljenost, već inkorporira i neposrednu operacionalizaciju i implementaciju u praksi. S druge strane, u kontekstu adekvatne primjene, ne umanjujući značaj navedenih međunarodnopravnih dokumenata, s razlogom se izdvaja najznačajniji

međunarodnopravni akt, a to je Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici – Istanbulska konvencija⁷, koja je donijeta u Istanbulu 11. maja 2011. godine.

Ono što je posebno važno apostrofirati jeste da se radi o pravno obavezujućem aktu koji se zbog toga razlikuje od ranijih preporuka koje nisu imale obavezujući karakter. U provedbenom kontekstu tog akta, neophodno je naglasiti da je na prijedlog Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, Vijeće ministara BiH, na 176. sjednici, održanoj 5. avgusta 2019. godine, donijelo Odluku o osnivanju Odbora za praćenje provedbe i izvještavanje prema Istanbulskoj konvenciji⁸ i femicidu u Bosni i Hercegovini.⁹

OBJEKTIVNO – SUBJEKTIVNA KONCEPCIJA KRIVIČNOG DJELA NASILJE U PORODICI U BOSNI I HERCEGOVINI

S obzirom na kompleksnu ustavnopravnu strukturu u Bosni i Hercegovini, egzistiraju četiri krivična zakona: državni, entitetski (Federacija BiH i Republika Srpska) i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine. Krivično djelo Nasilje u porodici propisano je kao autonomno i samostalno krivično djelo u članu 222. Krivičnog zakona Federacije BiH, sistematizovano u Glavi XX – Krivična djela protiv braka, porodice i mladeži, zatim u članu 190. Krivičnog zakonika Republike Srpske formulisano kao Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, sistematizovano u Glavi XVI – Krivična djela protiv braka i porodice i u članu 218. Krivičnog zakona Brčko Distrikta BiH, sistematizovano u Glavi XX – Krivična djela protiv braka, porodice i omladine. Komparativnom analizom navedenih zakonskih odredbi evidentno je da je zakonodavac na isti način propisao ovo krivično djelo u članu 222 Krivičnog zakona Federacije BiH i u članu 218. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH, dok, s druge strane, određene razlike postoje u odnosu na krivično djelo Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici propisano u članu 190. Krivičnog zakonika Republike Srpske. Takođe, u članu 190. Krivičnog zakonika Republike Srpske zakonodavac je propisao osnovni oblik i nekoliko težih oblika ovog krivičnog djela. Naime, na osnovu zakonskog opisa krivičnog djela, nasilje u porodici propisano u članu 222 Krivičnog zakona Federacije BiH i u članu 218. Krivičnog zakona Brčko

⁷ Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori, broj 19/2013.

⁸ The Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence.

⁹ Službeni glasnik BiH, broj 60/2019.

distrikta Bosne i Hercegovine, inkorporira osnovni oblik i pet težih oblika na koja ćemo se kratko osvrnuti, te izvršiti analizu.

Osnovni oblik ovog krivičnog djela propisan je u stavu 1. – ko nasiljem, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava mir, tjelesnu cjelovitost ili psihičko zdravlje člana svoje porodice, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.¹⁰ Kroz inkriminaciju krivičnog djela nasilje u porodici zakonodavac je predvidio nekoliko težih oblika u zavisnosti od sredstva izvršenja, težine posljedice i uzrasta pasivnog subjekta (Tulumović, 2018:53).

Prvi teži kvalifikovani oblik ovog krivičnog djela inkorporiran je u stavu 2. gdje je zakonodavac propisao da ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema članu porodice s kojim živi u zajedničkom kućanstvu, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine. Iz navedene zakonske odredbe proizilazi da je u ovom slučaju kvalifikatorna okolnost svojstvo žrtve, odnosno pasivnog subjekta, cijeneći da se radi o licima koji se svrstavaju u najuže članove porodice s kojim aktivni subjekt (izvršilac) živi u zajedničkom kućanstvu.

Drugi teži kvalifikovani oblik je propisan u stavu 3. postoji ako je pri učinjenju krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana upotrijebljeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo prikladno teško ozlijediti tijelo ili narušiti zdravlje. Tada će se učinilac kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine. Kvalifikatorna okolnost kod ovog kvalifikovanog oblika je upotreba oružja, opasnog oruđa ili drugog sredstva koje je prikladno teško ozlijediti tijelo ili narušiti zdravlje.

Treći kvalifikovani oblik ovog krivičnog djela predviđen je u stavu 4. ovog člana, gdje je zakonodavac propisao da ako je krivičnim djelom iz st. 1. – 3. ovog člana član porodice teško tjelesno ozlijeđen ili mu je zdravlje teško narušeno ili ako je krivično djelo iz st. 1. – 3. ovog člana učinjeno prema djetetu ili maloljetniku, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina. Ovdje je evidentno da je kvalifikatorna okolnost starosna dob pasivnog subjekta (dijete ili maloljetnik).

Četvrti kvalifikovani oblik ovog krivičnog djela predviđen je u stavu 5. ovog člana, gdje je zakonodavac propisao da ako je krivičnim djelom iz st. 1. – 4. ovog člana prouzrokovana smrt člana porodice, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od dvije do petnaest godina. U ovom slučaju kvalifikatorna okolnost je nastupanje smrti pasivnog subjekta.

Peti (najteži) kvalifikovani oblik ovog krivičnog djela predviđen je u stavu 6. ovog člana prema kome ako učinilac usmrti člana i kojeg je prethodno zlostavljao, kazniće se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom

¹⁰ Postoji razlika u pogledu propisane krivičnopravne sankcije u članu 222. Krivičnog zakona Federacije BiH (kazna zatvora do jedne godine) i u članu 218. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH (kazna zatvora do tri godine).

dugotrajnog zatvora. Ovo je najteži kvalifikovani oblik ovog krivičnog djela, a kvalifikatorna okolnost inkorporira prethodno zlostavljanje pasivnog subjekta i nastupanje smrti.

Radnje izvršenja ovog krivičnog djela zakonodavac je propisao alternativno (nasilje, drsko ili bezobzirno ponašanje) koje nije precizirao, dok se u pogledu subjektivne komponente zahtijeva postojanje umišljaja. Radnje izvršenja, u kontekstu postojanja nasilja, drskog ili bezobzirnog ponašanja kojim se ugrožava mir, tjelesna cjelovitost ili psihičko zdravlje člana svoje porodice – inkorporira širok katalog radnji izvršenja na objektivnom planu.

Nasilje u porodici se ispoljava u različitim fenomenološkim oblicima ispoljavanja, i to: a) fizičko nasilje, b) psihičko nasilje; c) seksualno nasilje i d) ekonomsko nasilje (Simović – Pirić, 2020:171). U smislu člana 7. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH, radnje nasilja u porodici ili prijetnje tim radnjama su: 1) svaka primjena fizičke sile na fizički ili psihički integritet člana porodice, 2) svako postupanje jednog člana porodice koje može prouzrokovati ili izazvati opasnost da će prouzrokovati fizičku ili psihičku bol ili patnju, 3) prouzrokovanje straha ili lične ugroženosti ili povrede dostojanstva člana porodice ucjenom ili drugom prinudom, 4) fizički napad člana porodice na drugog člana porodice, bez obzira na to da li je nastupila fizička povreda, 5) verbalni napad, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim imenima, te drugi načini grubog uznemiravanja člana porodice od drugog člana porodice, 6) seksualno uznemiravanje, 7) uhođenje i svi drugi slični oblici uznemiravanja drugog člana porodice, 8) oštećenje ili uništenje zajedničke imovine ili imovine u posjedu, 9) upotreba fizičkog nasilja ili prouzrokovanje straha sa ciljem oduzimanja prava na ekonomsku nezavisnost zabranom rada ili držanjem člana porodice u odnosu zavisnosti ili podređenosti, 10) upotreba fizičkog i psihičkog nasilja prema djeci i zanemarivanje u njihovom vaspitanju, 11) fizičko i psihičko nasilje prema starim, iznemoglim osobama i zanemarivanje u njihovom njegovanju i liječenju, 12) nasilna izolacija ili ograničenje slobode kretanja člana porodice i 13) propuštanje dužne pažnje i nepružanje pomoći i zaštite članu porodice i pored zakonske obaveze.

ZAKLJUČAK

Nasilje u porodici je, kao oblik ljudske destrukcije, prisutno od najstarijeg perioda do danas. Uprkos svim naporima međunarodne zajednice na planu adekvatne zaštite ljudskih prava i sloboda svakog pojedinca koja se artikulišu kroz brojne međunarodnopravne dokumente, evidentno je da je nasilje u porodici i u ovim savremenim uslovima dio naše svakodnevnice. Ovaj pravni i društveni fenomen je uslovljen određenim društvenim, kulturološkim i drugim

uslovima koji neposredno ili posredno pogoduju nastanku različitih fenomenoloških oblika nasilja u porodici. Ono što je posebno značajno i pohvalno jeste da je ovaj fenomen izdvojen iz sfere privatnog – sa jasno izraženom tendencijom humanizacije i protektivnog odnosa. U fokusu krivičnopravne zaštite je porodica ili porodična zajednica, odnosno svaki njen član.

S tim u vezi, zakonodavac u Bosni Hercegovini je nasilje u porodici propisao kao samostalno i autonomno krivično djelo, sa intencijom da na ovaj protektivni način prepozna i krivičnopravno zaštititi najvažnija dobra i vrijednosti za koje je civilizovan svijet posebno zainteresovan, a u vezi propisivanja adekvatne krivičnopravne zaštite. Objektivno-subjektivna koncepcija pojma krivičnog djela koja proizilazi iz zakonskog opisa ovog krivičnog djela, alternativno propisuje katalog radnji izvršenja, dok se na subjektivnom planu zahtijeva postojanje umišljaja kod izvršioca. Međutim, primjeri iz prakse upozoravaju da se nasilje u porodici može transformisati u teže krivično djelo npr. ubistvo i trgovina ljudima, te stoga svi nadležni organi moraju iskazati poseban senzibilitet prema žrtvi, od samog inicijalnog saznanja koje ukazuje na postojanje krivičnog djela.

Međutim, pored institucionalnog krivičnopravnog suprotstavljanja nasilju u porodici, veoma važno je naglasiti i vaninstitucionalne, odnosno društvene odgovore preventivne prirode na planu edukacije i jačanja svijesti kod građana, posebno mladih o destruktivnoj prirodi ovog krivičnog djela, kao i njegovim izuzetno negativnim i dugoročnim posljedicama. Osim toga, prilikom svestranog i sveobuhvatnog sagledavanja ovog fenomena, neophodno je uvažiti i njegovu etiološko – fenomenološku dimenziju, odnosno uzročno posljedičnu vezu i odnos od kojih neposredno zavisi kreiranje efikasnih i srazmjernih odgovora, te zakonskih rješenja na planu blagovremenog, efikasnog i zakonitog otkrivanja i dokazivanja krivičnog djela nasilje u porodici.

S tim u vezi, još jednom je važno apostofirati preventivnu komponentu koja se bazira, prije svega, na blagovremenom prepoznavanju, otklanjanju ili bar reduciranju određenih etioloških (uzročnih) faktora koji pogoduju nastanku ovog fenomena. Dakle, nauka krivičnog prava mora uzeti u obzir etiološko – fenomenološku dimenziju ovog pravnog i društvenog fenomena. Pored navedenog, veoma važno je apostofirati viktimološki aspekt nasilja u porodici, te dodatno aktualizirati ulogu i status žrtve na planu protektivnog odnosa. Tačnije, traži se adekvatan tretman od strane nadležnih specijaliziranih subjekata, odnosno organa obezbjeđenja i pružanja različitih oblika podrške (ekonomske, pravne, psiho-socijalne i druge prirode), a sve u cilju adekvatne zaštite, kao i socijalne adaptacije i integracije u društvo, odnosno lokalnu zajednicu, kako bi se izbjegla stigmatizacija žrtve.

LITERATURA:

- Bošković, Milo, *Kriminologija*, Pravni fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Centar za izdavačku djelatnost, Novi Sad, 2006;
- Golubović S. Zoran, *Nasilje u porodici i policijska reakcija*, Partenon, Beograd, 2018;
- Hrnčić Zlatan, Fatima Bećirović, Fatima, *Postupanje u slučajevima nasilja u porodici*, Gender Centar Federacije Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2018;
- Jovašević, Dragan, „Suzbijanje nasilja u porodici u Republici Srbiji“, *Vojno djelo*, vol. 70, br. 4, 2018, str. 145-161.
- Karović Sadmir Simović M. Marina, „Rasvjetljavanje i rješenje krivične stvari u krivičnom postupku Bosne i Hercegovine – raskol između normativnog i stvarnog“, *Godišnjak Fakulteta pravnih nauka*, Godina 10, Broj 10, Panevropski univerzitet „Aperion“, Banja Luka, 2020, str. 208-218.
- Karović, Sadmir, „Savremeni izazovi u krivičnom pravu Bosne i Hercegovine – očekivanja i stvarnost“, Zbornik radova – *Uporednopravni izazovi u savremenom pravu in memoriam dr Stefan Andonović*, urednik Jovana Rajić Čalić, Institut za uporedno pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Beograd, 2023, str. 639-657.
- Maljković Marija, „Karakteristike izvršilaca partnerskog nasilja i faktori koji utiču na njihovo nasilno ponašanje“, *Zbornik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja*, godina XXXVII/2018, broj 3, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2018, str.93-107.
- Marković Ivanka, *Osnovi kriminologije*, Pravni fakultet, Banja Luka, 2007.
- Mujezinović Jasmina, Hodžić Lemeš Mubera, Gutić Memić Arijana, Mulić Čorbo Dželila, *Nasilje u porodici – osnovne informacije*, Fondacija lokalne demokratije, Sarajevo, 2020;
- Nikolić-Ristanović Vesna, Slobodanka Konstantinović – Vilić, Slobodanka, *Kriminologija, četvrto izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Prometej, Beograd, 2018;
- Nikolić-Ristanović, Vesna, *Od žrtve do pobjednika: viktinologija kao teorija, praksa i aktivizam*, Prometej, Beograd, 2019.
- Petrović, Borislav, Hrvoje Boban, „Pravni okvir i mjere zaštite od nasilja u porodici u Republici Hrvatskoj“, Zbornik radova *Pravo, tradicija i promjene*, Istočno Sarajevo, 2020, str. 367-390.
- Simović, M. Vladimir i dr., „Oštećeni u krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini: Trenutno stanje i budući izazovi“, U: *Oštećeno lice i krivičnopravni instrumenti zaštite (Međunarodni pravni standardi, norma i praksa)*, Srpsko udruženje za krivičnopravni teoriju i praksu, Beograd, 2020, str. 606-624.
- Simović, Miodrag i dr., „Reforma sistema zaštite žrtava krivičnih dela u Bosni i Hercegovini“, U: *Oštećeno lice i krivičnopravni instrumenti zaštite (Međunarodni pravni standardi, norma i praksa)*, Srpsko udruženje za krivičnopravni teoriju i praksu, Beograd, 2020, str. 171–190.
- Simović, Miodrag i dr., *Krivično procesno pravo (uvod i opšti dio)*, Šesto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Bihać, 2021.

- Simović, Miodrag i dr., *Krivično procesno pravo – posebni dio*, Peto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet, Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Grafomark, Laktaši, 2021.
- Simović, Miodrag, Simović, M. Vladimir, *Krivično pravo Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine – posebni dio*, Grafomark, Laktaši – Banja Luka, 2021.
- Simović, Miodrag, Simović, M. Vladimir i dr., *Međunarodno pravo ljudskih prava*, Banja Istraživački centar, Luka, 2023.
- Simović, M. Marina, Adžajlić-Dedović, Azra, „Restorativna pravda: pojam, osnovni modeli i pravda za žrtve krivičnog djela, *Srpska pravna misao*, Banja Luka, godina 27, broj 54, Banja Luka, 2021, 25-38.
- Simović, M. Marina, Simović, M. Vladimir, „Nasilje u porodici u krivičnom pravu država u okruženju Bosne i Hercegovine“, *Zbornik radova, Društvene devijacije – Unapređenje kvaliteta života djece i mladih*, vol 6, no 1, 2021, Centar modernih znanja, Banja Luka, 2021, str. 2-14.
- Stajić S. Ljubomir, „Odgovor države na nasilje u porodici“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, vol. 51, br. 31, Pravni fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, 2017, str. 655-670.
- Stojanović Zoran, „Krivičnopravni pojam nasilja“, *Zbornik radova, Naučno-stručni skup sa međunarodnim učešćem, Nasilje u Srbiji – uzroci, oblici, posljedice i druge društvene reakcije*, TOM 1, Tara, 21-23.10.2014, Kriminalističko-policijska akademija, Fondacija „Hans Zajdel“, Beograd, 2014, str. 1-9.
- Tulumović Muhamed, „Krivično djelo nasilja u porodici u praksi općinskih sudova Tuzlanskog kantona“, *Zbornik radova Pravni fakultet*, Univerzitet u Tuzli, Godina IV, broj 1, Tuzla, 2018, str. 44-75.
- Tulumović Muhamed, Velić Larisa, „Procesuiranje počinitelja krivičnog djela nasilja u porodici pred nadležnim sudovima u Bosni i Hercegovini“, *Anali pravnog fakultet u Zenici*, broj 23, 2019, Zenica, 2019, str. 181-204.

PROPISI:

- Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, br. 70/2017, 126/2019 i 84/2021;
- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u Republici Crnoj Gori, Službeni list, br. 46/2010, 40/2011-1;
- Zakon o sprečavanju nasilja u porodici, Službeni glasnik RS, br. 94/2016;
- Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici – Istanbulska konvencija, Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori, broj 19/2013;
- Odluka o osnivanju Odbora za praćenje provedbe i izvještavanje po Istanbulskoj konvenciji i femicidu u Bosni i Hercegovini, Službeni glasnik BiH, broj 60/19;
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine, Sl. novine FBiH“, br. 36/2003, 21/2004 – ispr., 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 i 75/2017;
- Krivični zakonik Republike Srpske, Sl. glasnik RS, br. 64/2017, 104/2018 i 15/2021;

Krivični zakon Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, “Sl. glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 19/2020 – prečišćen tekst.

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 102/2012, 108/213, 82/2015 i 84/2019;

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 20/2013 i 75/2021.

Sadmir Karović, Marina M. Simović

Family Violence in the Criminal Law of Bosnia and Herzegovina With Reference to International Standards and Modern Understandings

SUMMARY

In this paper, certain issues of criminal law, criminal procedure and victimology nature that are directly related to the criminal offense of domestic violence are brought up to date. This criminal offense is prescribed as an independent and autonomous criminal offense in the criminal law of Bosnia and Herzegovina, which is compatible with the international legal standards that the state of Bosnia and Herzegovina has assumed or accepted. In this regard, special attention is paid to the complexity of defining the concept of domestic violence, appreciating first of all its legal, i.e. social dimension with reference to international legal standards, and the objective-subjective conception of the concept of domestic violence based on the legal description of this criminal act. Also, these criminal acts are viewed through the prism of the protection of basic human rights and freedoms of each individual. In the context of the binding, adequate and correct application of international legal standards, the importance of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence - the Istanbul Convention - is particularly emphasized.

Keywords: family, violence, criminal offense, international standards